

Floating Arboretum Oto Hudec

*The world we want is a world in which many worlds fit.*¹

Verejné občianske protesty, akty neposlušnosti, tvorili dejiny. Potrebujeme tieto príbehy transformačnej predstavivosti s odvážnymi hrdinami, ktorí nejakým spôsobom uspejú napriek všetkým prekážkam a vytvárajúc tak nový mýtus.² Inšpiráciou *Floating Arboreta* boli najmä aktivistické protesty proti deforestácii, kľčovaniu stromov v rôznych kútoch sveta. Oto Hudec tu vytvoril archív / databázu príbehov stromov, vypovedajúcich o kolektívnej snahe, keď zomknutá komunita aktivistov bránila ich ničeniu. Sám umelec sa viacerých protestných akcií aktívne zúčastnil. Príbehy stromov na fasáde Československého pavilónu v Benátkach šíria posolstvo o význame snáh ich záchrany, napriek tomu, že nie všetky protesty dopadli úspešne. Stali sa však inšpiratívnym precedensom. Viacerí aktivisti a viaceré aktivistky si vybudovali na strome obydlie, kde dlhodobo žili, podobne ako svojrázny hrdina historického románu Itala Calvina *The Rampant Baron*³. Jeho život v korunách stromov v období osvietenstva, podobne ako činy dnešných aktivistov, vypovedá o odhodlaní byť nekompromisným bojovníkom za spravodlivosť a rovnostársky pohľad na svet všetkého živého. So stromovým barónom tu nachádzame aj iné súvislosti – vzťah k autoritám, politický apel, spolužitie s rastlinami a zvieratami. Ohýbanie antropocentrickej optiky. Oto Hudec v diele *Floating Arboretum* však prerozprával i krehké príbehy stromov, ktoré sú nejakým spôsobom pre niekoho výnimočné a ktoré by bolo treba zachrániť, podobne ako prvotné putá, spájajúce všetky formy života, na ktoré poeticky odkazuje báseň *Kinship* Ursuly Le Guin⁴.

Predobrazom vizuálu Otovej maľby stromov plaviacich sa na pltiach na fasáde Československého pavilónu v Giardini na Bienále bol až neuveriteľný, ale skutočný príbeh istého gruzínskeho potentáta, ktorý si kúpil najkrajšie stromy v Gruzínsku a prenášal si ich na svoj ostrov.⁵ I v našom projekte sa plavia stromy v nekonečnom mori – snád' do bezpečia. Oto uvažuje nad arborétom, symbolickým utopickým miestom, azylom pre stromy ohrozené ľudskou expanziou a extraktivizmom. Dielo sa odvíja v rôznych dejových líniiach balansujúcich medzi skutočnosťou a fikciou, prelína sa v nich aktuálna prítomnosť protestov proti deforestácii v rôznych častiach sveta, klimatická kríza, stav permanentnej pominuteľnosti, ale aj imaginárna dystopická budúcnosť ich záchrany. Tá sa objavila už i v niekoľkých predchádzajúcich Otových dielach; v tejto budúcnosti už klimatická kríza zničila veľkú časť sveta a ostáva len záchrana jej fragmentov v nejakom chránenom priestore, čo je v tomto prípade *Floating Arboretum*. Migrácia, ktorá je témou 60. medzinárodného Bienále umenia v Benátkach s názvom *Foreigners Everywhere*, je i frekventovanou témou v Hudecovej tvorbe. Jeho *Floating Arboretum* analogicky uvažuje o migrácii stromov v pohnutej dobe, v jeho diele cestujú stromy, ktoré sú, podobne ako ľudia, v novom domove cudzincami. O ďalších Otových projektoch blízkyh *Floating Arboretu* píše v tejto publikácii Maja a Reuben Fowkes a Lenka Kukurová.

¹ Isabelle Fremeaux, Jay Jordan: *We Are 'Nature' Defending Itself. Entangling Art, Activism and Autonomous Zones*, Pluto Press, London, 2021, PDF version, p. 47.

² Isabelle Fremeaux, Jay Jordan: *We Are 'Nature' Defending Itself. Entangling Art, Activism and Autonomous Zones*, Pluto Press, London, 2021, PDF version, p. 5.

³ Italo Calvino, *Il barone rampante*, Einaudi, Torino, 1957.

⁴ Ursula Le Guin, *Kinship*, <https://orionmagazine.org/poetry/kinship/>.

⁵ Hovorí o ňom film od Salomé Jashi, *Taming the Garden*, 2021.

V tvorbe Ota Hudeca sa opakovane vynára motív eskapizmu, úniku zo sveta permanentných prelínajúcich sa kríz, ako aj túžba zachrániť, čo sa v danom svete, v danom civilizačnom nastavení, takmer zachrániť nedá. A to prostredníctvom lietania, plávania, lodí či vesmírnych korábov, o čom vypovedá aj umelcov pseudonym – flying fish⁶. Stromom v Giardini, ako aj Benátkam hrozí v dôsledku klimatickej zmeny a stúpania hladiny mora zánik. Meniaca sa klíma sa zrejme podpísala i pod stav Československého pavilónu v Benátkach, ktorého presklená strecha bola v dôsledku silnej prietrže mračen v roku 2019 poškodená pádom mohutného konára⁷. Dôsledkom toho bol pavilón až do aktuálnej edície Bienále roku v 2024 nefunkčný. Benátky, klimatickou krízou jedno z najohrozenejších miest na svete, boli však v stredoveku až do 18. storočia mestom s najväčším počtom botanických záhrad na svete, údajne ich tu bolo viac ako 500⁸. V týchto záhradách sa nachádzali vzácne druhy rastlín, ktoré sa z námorných plavieb dostali priamo do palácových záhrad mnohých šľachtických rodín. Oto Hudec svojím projektom do Benátok arborétum, metaforicky, možno priam homeopaticky, navracia a akoby zachraňuje to, čo začalo drancovaním prírodných zdrojov, živočíchov či nerastov rastlín, čoho dôsledkom bol aj vznik botanických záhrad. Arborétum, rovnako ako zoologická záhrada, sú kolonizačné ideologické mocenské konštrukty, na ktoré je potrebné nahliadať s dekolonizačnou perspektívou. Oto Hudec práve v postkoloniálnom kontexte koncept arboréta obracia na hlavu a predstavuje ho ako formu záchrany v čase rozpadu pôvodných ekosystémov.

Pred Československým pavilónom sa alegoricky plaví bárka, nesúca šišku borovice limbovej, na území Slovenska zákonom chránenej pôvodnej dreviny, ktorej výskyt bol v našej krajine kedysi hojnejší, avšak aktuálne u nás rastie len v Tatrách. V minulosti bola z mnohých lokalít prirodzeného rozšírenia vytlačená klimatickou krízou, ako aj vyrúbaná pre kvalitné drevo, ktoré sa používalo na výrobu nábytku⁹, o čom rozpráva mnoho ľudových povier, ktorými je tento krásny a húževnatý strom opradený. Na Slovensku sa napríklad verilo, že ak je truhlica budúcej nevesty z limbového dreva, nové manželstvo bude šťastné, a kolíska z limbového dreva mala od dieťaťa odháňať zlých duchov.

Príbehy *Floating Arboreta* prebásnila Juliana Sokolová, prespievali performer v diele *Songs for Planetary Articulation* v zvukovom diele Fera Királya, ktorí vždy v jeden týždeň v mesiaci prednášajú/spievajú imerzívne rozprávania stromov, choreografiu performancie autorsky pripravila Petra Fornayová, odevy Michaela Bednárová. Do *Floating Arboreta* sa môže zapojiť každý, prostredníctvom web stránky <https://floatingarboretum.sng.sk>, kde je možné navrhnúť na záchranu konkrétny strom podľa vlastného výberu s pohnutým osudom. Veríme, že príbehy *Floating Arboreta* môžu naštartovať transformačnú imagináciu a že môžu byť inšpiratívnymi pre našu každodennosť.

Lýdia Pribišová

⁶ Výraz „lietajúca ryba“ je pre Ota Hudeca aj metafora jeho umelecko-aktivistickej životnej cesty, na ktorej hľadá spôsob, ako prostredníctvom umenia iniciovať zmeny v spoločnosti, avšak snaží sa i o to, aby jeho umenie bolo i vyjadrením krásy, hľadá rovnováhu medzi týmito dvoma smerovaniami. In: Ako lietajúca ryba, raz vo vzduchu, raz pod vodou, dostupné na: <https://fishisflying.blogspot.com/>

⁷ Podľa správy dott. Silvia Stivanella, Benátky, 01.08.2023.

⁸ <https://blog.gardeninvenice.com/2013/02/ow-exotic-plants-came-to-venice-our.html?fbclid=IwAR2ZUPU6QEIkETGf582dSEMBO7i3e9Dow3lh3gl8uPJgwPUSLnpFBmLTT8o>

⁹ <https://www.atlasdrevin.sk/druh/38-borovica-limbova>